



Erasmus+

## **Referentni okvir za obuku animatora za mlade i aktivista na valorizaciji ruralne baštine**

**„Mladi u akciji za ruralnu baštinu“**

Srpanj 2017



## Sadržaj

UVOD: OBJAŠNJENJE PROJEKTA YCARHe .....	3
REFERENTNI OKVIR.....	4
CILJNE SKUPINE .....	4
OBRAZOVNI CILJ .....	4
SADRŽAJ REFERENTNOG OKVIRA .....	5
KAKO KORISTITI REFERENTNI OKVIR? .....	6
KLJUČNE RIJEČI I POJMOVI .....	6
RURALNA BAŠTINA .....	7
ISKUSTVENO UČENJE I TIMSKI RAD .....	9
PUTOKAZ ZA OTKRIVANJE: NAČELA ISKUSTVENOG UČENJA .....	9
STILOVI UČENJA.....	11
AKTIVNO GRAĐANSTVO .....	12
INTERPRETACIJA BAŠTINE I MLADI.....	13
MEDIJSKA PISMENOST ZA BAŠTINU .....	14
PEDAGOŠKI VODIČ YCARHe.....	16
PEDAGOŠKI ALATI.....	17
LITERATURA I KORISNI LINKOVI .....	25
O RURALNOJ BAŠTINI .....	25
O ISKUSTVENOM UČENJU I STILOVIMA UČENJA.....	26
O TIMOVIMA MLADIH I UPRAVLJANJU PROJEKTIMA .....	28
O MLADIMA I GRAĐANSTVU .....	28
O INTERPRETACIJI BAŠTINE .....	29
O MEDIJSKOJ PISMENOSTI I UPORABI IKT-A.....	30
YCARHe REFERENTNI OKVIR – SAŽETAK.....	32
GLAVNI CILJEVI .....	32
ZAHVALE .....	35

## UVOD: OBJAŠNJENJE PROJEKTA YCARHe

Sve više mladih ljudi iz ruralnih područja Europe u današnje je vrijeme društveno i građanski marginalizirano. Razlozi za to su mnogobrojni, a uključuju geografsku izolaciju, rastuće siromaštvo ruralnih područja, otežani pristup zaposlenju i nisku razinu sudjelovanja u procesima donošenja odluka. Smanjeni kapaciteti za djelovanje zbog nedostatka podrške također igraju ulogu, kao i nedostatak interesa za resurse vlastite regije. Naposljetku, mladi su uglavnom nesvjesni mogućnosti koje im baštinski resursi pružaju za profesionalni i osobni razvoj, već otežan u odnosu na onaj koji je omogućen njihovim gradskim vršnjacima, zbog smanjenih mogućnosti pristupa programima međunarodne mobilnosti.

Ipak, postoje mnoge organizacije za mlade u ruralnim područjima koje se trude povećati uključenost mladih u zajednicu. U ostvarenju toga cilja susreću se sa sve većim poteškoćama. Jedna od njih je nedostatak alata i sredstava za svladavanje prepreka. Nedostatak znanja o lokalnim baštinskim resursima mladima također otežava uključenost u život lokalne zajednice. Istovremeno, organizacije za očuvanje ruralne baštine teško uspijevaju mobilizirati mlade.

Materijalna i nematerijalna kulturna baština temelj je identiteta ruralnih područja. Ako se ta baština ne predaje mladima i ne postane njihova svojina, postoji opasnost od njezina nestajanja. Baština predstavlja legitiman put za poticanje aktivnog europskog građanstva i zapošljavanje mladih s manjim i neakademskim kvalifikacijama.

YCARHe (Young Citizens in Action for Rural Heritage) okuplja 6 partnera (organizacije za mlade i kulturne organizacije) u 5 zemalja (Bugarska, Hrvatska, Francuska, Grčka i Italija) u svrhu globalnoga i interdisciplinarnoga rješavanja navedene problematike. Temeljni cilj projekta je ojačati osjećaj aktivnog građanstva među mladima u ruralnim sredinama, potaknuti njihov osobni razvoj i poduzetnički duh koristeći se baštinom.

Sukladno navedenomu, YCARHe nastoji:

- Poboljšati kvalitetu i inovativnost neformalnih metoda učenja mladih na području ruralne baštine, poticati uključivanje u obrazovne programe povezane uz građanstvo koje provode organizacije za mlade.
- Ojačati suradnju među organizacijama za mlade i udruženjima za očuvanje baštine.
- Razviti međunarodne i međukulturne, neformalne obrazovne programe za mlade Europljane iz ruralnih područja, posebice one na margini društva ili one koji su napustili školovanje. To će potaknuti njihovu uključenost u život zajednice kroz skupno ili individualno djelovanje u korist vlastite lokalne baštine.
- Prikupiti, provjeriti i razmijeniti primjere dobre prakse na europskoj razini.



Vidjeti: "Union APARE-CME, YCARHe lead partner", intervju sa Céline Lelièvre, direktoricom Organizacije APARE-CME

## REFERENTNI OKVIR

Referentni okvir "Young Citizens in Action for Rural Heritage" pruža smjernice za primjenu neformalnih obrazovnih metoda i aktivnosti poučavanja s ciljem povezivanja mladih i baštine, jačanja njihovih vještina povezanih s baštinom i njihove sposobnosti da djeluju kao europski građani.

## CILJNE SKUPINE

Referentni okvir je namijenjen svim organizacijama koje rade s mladima ili organizacijama za očuvanje baštine koje djeluju u europskim ruralnim područjima, a cilj im je ojačati kapacitete svojih djelatnika na području rada s mladima ili na području baštine.

Još određenije, ciljne skupine su:

- osobe koje rade s mladima: bilo tko, plaćena osoba ili volonter (u dobi od 15 do 30 godina);
- zaštitnici/interpretatori baštine: svatko čiji je posao ili hobi širenje znanja o prirodnoj ili kulturnoj baštini u ruralnim područjima, a želi razviti aktivnosti s mladima.

Referentni okvir postavlja smjernice za obuku osoba koje rade s mladima i aktivistima koji preko lokalne baštine djeluju na osvjećivanje i jačanje aktivnog građanstva.

## OBRAZOVNI CILJ

Svrha Referentnog okvira je ponuditi ciljnim skupinama edukativni vodič za poticanje zanimanja i uključenosti mladih u lokalnu ruralnu baštinu. Zamisao je razviti vještine animatora koji će voditi i usmjeravati mlade od otkrivanja lokalne baštine do osmišljavanja projekata i drugih aktivnosti povezanih uz baštinu i promicanje aktivnog građanstva. Plan sadrži 3 etape sa specifičnim ciljevima učenja.

Tri etape međusobno se nadopunjaju, a olakšavaju animatorima pružanje stalne podrške mladima u učenju i napredovanju kroz sljedeće postupke:



- Otkrivanje lokalne ruralne baštine

Naučiti kako pomoći mladima da razumiju što je ruralna baština i kako prepoznati svoju ruralnu baštinu. Ovom dijelu pripada i uvod u temu „Što je prirodna i kulturna baština?“. Mladi bi trebali biti sposobljeni za promišljanje o svom kulturnom identitetu, za prepoznavanje svoje baštine te razlikovanje materijalne i nematerijalne baštine.

Na ovoj razini, najveći je izazov za odgajatelje/animatore kako odabratи prave alate za poticanje svijesti i zanimanje mladih za baštinu.

- Razumijevanje lokalne baštine

Animatori trebaju ovladati pristupima i alatima koji pomažu mladima prihvati i razumjeti vlastitu baštinu te njezinu postojeću ili potencijalnu vrijednost. Ovaj dio obuhvaćа teme kao što su funkcija baštine u prošlosti i u sadašnjosti, društveno-kulturna i ekomska vrijednost baštine. Zadaća može biti ostvarena metodama i tehnikama za interpretiranje baštine uz uporabu najnovijih medija. Takav će pristup mladima biti privlačniji od formalnih, akademskih metoda.

- Potpora građanskim projektima s temom baštine

Animatori i obučavatelji bi trebali pomoći mladima koristiti znanje o ruralnoj baštini kako bi bolje i aktivnije sudjelovali u životu lokalne zajednice i možda sami osmišljavali projekte za vlastitu dobrobit i dobrobit lokalne zajednice. Trebali bi ih hrabriti i podržavati u građanskim projektima koje provode mlađi: poticati dinamiku grupe i uvoditi mlade u projekte valorizacije lokalne baštine. Baština se smatra pokretačem inicijativa mladih i njihove uključenosti u zajednicu.

[Vidjeti intervju "Youth and Rural Heritage"](#)

## SADRŽAJ REFERENTNOG OKVIRA

Referentni okvir sadrži:

- ✓ definicije ključnih riječi i pojmove koji čine temelj pedagoškoga pristupa YCARHe
- ✓ pedagoški vodič YCARHe-a
- ✓ pedagoške alate koji uključuju niz aktivnosti
- ✓ alate za samovrjednovanje
- ✓ literaturu i korisne poveznice



## KAKO KORISTITI REFERENTNI OKVIR?

RADITE S MLADIMA I ŽELITE IH UKLJUČITI U AKTIVNOSTI POVEZANE S BAŠTINOM?

VI STE ANIMATOR ZA BAŠTINU I ŽELITE USMJERITI AKTIVNOSTI NA MLADU POPULACIJU ?

**Ovaj je referentni okvir namijenjen vama.** Nudi vam niz koncepata i aktivnosti u jednostavnom pedagoškom vodiču. Obuhvaća definicije i opis aktivnosti, ilustriranih slikama i videima, dokumentima i ostalim korisnim poveznicama kako biste proširili svoje znanje.

Ovisno o prethodnom znanju i vještinama, vašim osobnim interesima i interesima vaših polaznika, privući će vas neke od predloženih aktivnosti, a ovaj referentni okvir možete koristiti prema vlastitim potrebama. Predložene aktivnosti namijenjene su širokoj populaciji mladih i mogu se prilagođavati njihovoj dobi (od 15 do 30 godina), društveno-kulturnom profilu i stupnju obrazovanja.

Cilj dokumenta nije upotrijebiti sve preporučene aktivnosti. Predlažemo da izradite vlastiti program aktivnosti prema YCARHe-ovu pedagoškom vodiču, sukcesivno uključujući aktivnosti iz triju modula. Taj način rada omogućuje vam vođenje mladih kroz proces **OD OTKRIVANJA DO DJELOVANJA** uz uporabu **sudjelujućih, interaktivnih, zabavnih i kreativnih aktivnosti**.

Referentni okvir možete pronaći na mrežnim stranicama YCARHe-a (Resource Centre), a dostupna je i njegova PDF inačica.

## KLJUČNE RIJEČI I POJMOVI

Prije no što započnete s primjenom YCARHe- pedagoškog vodiča i aktivnostima koje preporučuje, valja spomenuti ključne pojmove na kojima se temelji čitav pedagoški pristup projekta.

YCARHe-ov referentni okvir temelji se na znanju i praksi projektnih partnera koji imaju dugogodišnje iskustvo u radu s mladima ili promicanju baštine. Partnerske su organizacije dostavile mnoge primjere dobre prakse u neformalnom obrazovanju s ciljem što boljeg uključivanja mladih u promicanje ruralne baštine. Njihova iskustva i zajednička zapažanja upućuju na niz ključnih pojmove koje treba uzeti u obzir pri osmišljavanju neformalnih obrazovnih aktivnosti za mlade.

Upoznavanje ključnih pojmove pomoći će vam u boljem razumijevanju predložene strategije poučavanja.



Za početak treba razmotriti što se podrazumijeva pod pojmom ruralna baština, a upravo ta je baština u fokusu projekta YCARHe. Zatim ćemo se usredotočiti na karakteristike predloženih obrazovnih metoda i na nastojanje YCARHe da usmjeri aktivnosti prema razvoju aktivnog građanstva. Na kraju ćemo objasniti zašto YCARHe pridaje toliku pozornost interpretacijskim alatima i uporabi IKT-a u stvaranju što „modernije slike ruralne baštine“ kod mladih.

## RURALNA BAŠTINA

Općenito govoreći, pojam baštine podrazumijeva dobra koja se prenose s generacije na generaciju. Ruralna kulturna baština obuhvaća materijalna i nematerijalna javna dobra koja se prenose s jednoga naraštaja na drugi u ruralnim područjima. To mogu biti:

- građevine koje odražavaju način života, način rada i organizaciju života u ruralnim zajednicama (kuće, religijske građevine, praonice, mlinovi, kolibe, zidine i sl.);
- materijalna dobra kao što su odjeća, alati, nakit i sl., koji svjedoče o nekadašnjem načinu života;
- nematerijalna dobra najrazličitijih vrsta kao što su glazba, plesovi, priče, obredi, načini proizvodnje (poljoprivreda, stočarstvo, zanati i sl.), sustavi navodnjavanja, kulinarske tradicije, sajmovi i tržnice i sl.;
- krajolik ruralnog područja povezan s poljoprivrednom proizvodnjom prošlih generacija i elementi koji ga oblikuju (terase, pregrade, putovi i sl.);
- u širem smislu, ovdje možemo uključiti i genetsku baštinu povezana s poljoprivrednom tradicijom: vrste i varijeteti biljnih sorti ili životinjskih pasmina.

Europska ruralna povijest stvorila je iznimno bogatu i raznoliku baštinu. Budući da se sve više smanjuje broj stanovnika u ruralnim područjima Europske unije, da dolazi do promjena u ruralnom načinu života i uvjetima rada, postavlja se krucijalno pitanje o budućnosti baštine i o mogućnostima njezina očuvanja: možemo li je sustavno zaštititi ili obnoviti? Zašto to činiti?

Da bismo pridonijeli odgovoru na postavljeno pitanje, trebamo razmotriti svrhovitost i suvremenu uporabljivost baštine.

- Ruralna baština predstavlja svjedočanstvo o ruralnom životu u prošlosti i zasluguje da bude barem djelomično sačuvana kao uspomena, a poznavanje baštine može biti sadržaj poučavanja budućih generacija. Baština pomaže upoznati lokalnu zajednicu i njezinu povezanost s geografskim područjem. Baština svjedoči i o društvenim vrijednostima zajednice;
- Ruralna baština može potaknuti ekonomski razvoj, osobito kroz turizam. Očuvanje i obnova baštine može pridonijeti razvoju različitih zanimanja (kuhanje i catering, mnogobojni zanati i poljoprivreda) ili kulturnih događaja i aktivnosti na nekom području;
- ruralna baština može pridonijeti održavanju kvalitete okoliša i krajolika (uloga poljoprivrednih terasa u borbi protiv erozije, uloga bunara i kanala u očuvanju podzemnih voda, uloga zidova u očuvanju kamenih kućica koje su staništa šišmiša i sl.).

Pri promišljanju o svrhotnosti treba uzeti u obzir cjelovitost svih mogućih načina uporabe baštine, povezano s društvenom i estetskom vrijednošću koju joj priznaje lokalna, nacionalna ili internacionalna zajednica. Hoće li se baština očuvati i zaštititi, ovisit će o tome hoće li se njezina vrijednost društveno potvrditi.

### **Lokalni resursi u ruralnoj baštini**

Ograničena sredstva javne vlasti nisu dovoljna za prepoznavanje i očuvanje svih vrijednosti ruralne baštine. Privatni poduzetnici, udruge i volonteri udruženi s predstavnicima vlasti mogu znatno povećati mogućnost trajnog valoriziranja europske baštine.

Prije razvijanja pedagoškoga projekta s temom otkrivanja ili valoriziranja ruralne baštine, preporučljivo je da animatori za mlade ostvare susret s lokalnim aktivistima angažiranim na upoznavanju ili očuvanju baštine, upoznaju literaturu, ostvare susret s ekspertima ili s projektnim partnerima.

- Nalazi li se područje na kojem se temelji pedagoški projekt u parku prirode ili zaštićenoj zoni? Postoji li javna politika zaštite ili unaprjeđenja okoliša i baštine? Ako je odgovor afirmativan, određene javne ili privatne osobe pridonose toj politici, a postoje i raspoloživi resursi. Još određenije, ako je baština predmet očuvanja ili posebne zaštite, nužno postoji popisi, istraživanja, stručnjaci zaduženi za zaštitu koji će nas upoznati s temom i omogućiti da pripremimo pedagoške aktivnosti.
- Postoji li muzej, javni centar za valorizaciju lokalne baštine? Je li lako dostupan mladima, mogu li očekivati raspravu ili podršku?
- Postoji li lokalna profesionalna ili volonterska udruga zadužena za zaštitu baštine? U mnogim ruralnim europskim područjima postoje organizacije, uglavnom volonterske, koje će rado pomoći ako se to od njih bude tražilo.

#### **Vidjeti:**

[Intervju o «ruralnoj baštini» – Matthieu Guary,](#)

[Eucomis Conseil \(Francuska\)](#)

[Intervju o «baštini i lokalnom razvoju» - Lucija Puljak –](#)

[Predsjednica udruge Udruga Brač \(Hrvatska\)](#)

[“Predanost graditeljskoj baštini” – Intervju, Boris](#)

[Stoimenov i Kubrat Milev, CHI \(Bugarska\)](#)

## ISKUSTVENO UČENJE I TIMSKI RAD

Ako se u cijelosti slijedi (tri predložena modula) YCARHe – pedagoški vodič donosi niz vježbi kojima se polaznici aktivno uključuju u svoje učenje. Učenje se ostvaruje kroz istraživački i eksperimentalni rad.

YCARHe zagovara iskustveno učenje. Proces učenja odvija se kroz timski rad i grupne aktivnosti polaznika. Osobna uključenost i grupni rad pridonose razvoju aktivnog građanstva u budućnosti.

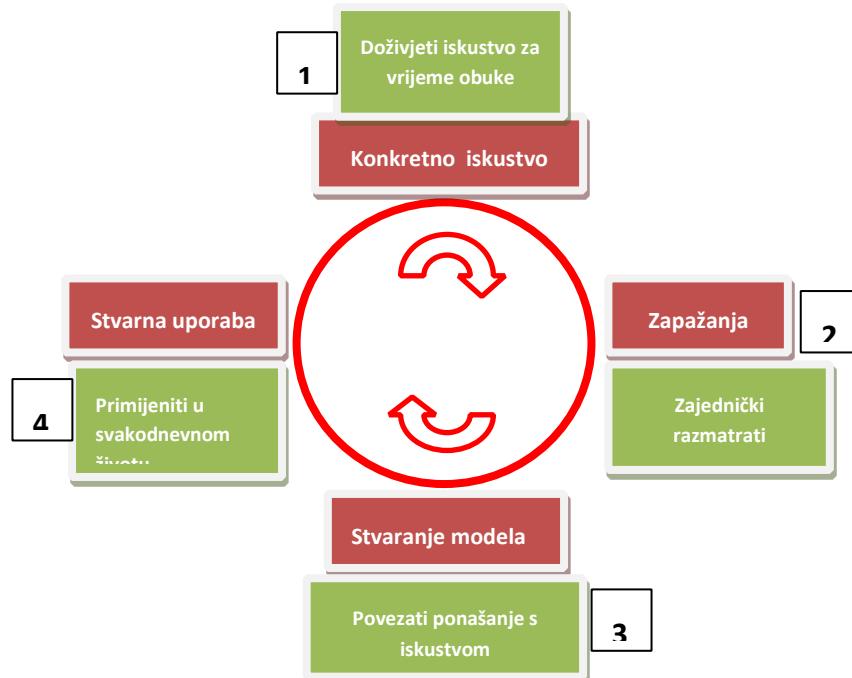
Vidjeti intervju "Experience-based education" Daniel Šantić, pedagoški savjetnik, Udruga Brač (Hrvatska)

## PUTOKAZ ZA OTKRIVANJE: NAČELA ISKUSTVENOG UČENJA

### Predloženi logički slijed rada

Predloženi logički slijed rada temelji se na otkrivanju kroz stjecanje iskustva (prema ovdje navedenom klasičnom Kolbovom modelu), što omogućuje sudionicima razvijanje obrazaca ponašanja već tijekom provedbe aktivnosti. Kroz aktivnosti stječe životno iskustvo dopunjeno spoznajama, dolaze do učinkovitih rješenja koja mogu primjenjivati u svakodnevnom djelovanju.

Ciklus učenja sadrži 4 logična koraka. Izvorni Kolbov model obilježen je crvenom bojom, a YCARH-ove etape učenja zelenom bojom.



Logični slijed započinje praktičnim iskustvom mladih koje obučavatelj koristi u aktivnostima i vježbama, što konačno dovodi do usvajanja znanja i osobnog napredovanja (1). U drugom koraku mladi su pozvani da razmišljaju o onome što su doživjeli u skupini i da provjere doživljaj kroz vlastiti misaoni sustav (2). Kad je ta etapa završila, u svakom novom dijelu procesa učenja, uz nove informacije, sadržaj se produbljuje uz nastojanje obučavatelja da mladi nove informacije povežu i usidre u svom redizajniranom iskustvu, a ponavljanjem će trajno usvojiti nove obrasce učenja (3). Na kraju, kroz osobno vrjednovanje obuke polaznici će bolje razumjeti i usvojiti naučeno te osvijestiti povezanost stečenog znanja sa svakodnevnim životom (4).

Aktivne metode učenja imaju sljedeće karakteristike: 1) ne „prenose“ znanje nego omogućuju „stjecanje“ znanja; 2) potiču samostalan razvoj mladih. Znanje postaje trajna svojina mladih kroz proces otkrivanja/usvajanja, a ne kroz prijenos znanja.

Mlade se polaznike potiče da traže odgovore i rješenja koristeći analitičke, intuitivne i istraživačke metode kako bi unaprijedili svoje znanje i iskoristili intelektualne sposobnosti umjesto da im se serviraju gotova rješenja. Tako se polaznicima omogućuje bolje ovladavanje vještina u čijem su razvoju sami aktivno sudjelovali.

Polaznici samostalno uče kako doći do zajedničkih rješenja kroz dijalog i suradnju ponašajući se kao aktivni građani. Obučavatelji interveniraju samo da bi usmjerili skupinu prema ostvarivanju ciljeva, upotrebljavajući alate koji olakšavaju proces bez narušavanja slobode i neovisnosti skupine.

Obučavatelji trebaju ovladati korisnim alatima da bi mogli izgraditi timski duh i potaknuti međusobno razumijevanje sudionika u okviru njihovih mogućnosti. To je preuvjet za početak rada s grupom mladih i temeljna sastavnica idućih etapa programa obuke.

Obučavatelji/ animatori moraju steći nužne vještine kako bi mogli:

- upravljati dinamikom grupe;
- olakšati suradnju i sustvaralaštvo
- rješavati sukobe

YCARHe predlaže aktivnosti za razvoj navedenih vještina → [vidjeti 3. modul](#)

[Vidjeti intervju “Team building” s Guidom Spaccafornom,  
Međunarodna udruga – AMESCI \(Italija\)](#)

## STILOVI UČENJA

U iskustvenom učenju nužno je prepoznati stilove učenja polaznika. Definiranjem svakog pojedinačnog stila učenja unutar skupine, obučavatelj može odabrat odgovarajuće alate i primijeniti ih na mladim polaznicima kako bi se pojačalo njihovo zanimanje za baštinu. Referentni okvir predlaže korisne alate prilagođene širokoj publici. Osobe koje rade s mladima mogu tako odabrat alate najbolje prilagođene specifičnostima svojih polaznika.

Utvrđivanje stilova učenja pomaže obučavateljima u odabiru odgovarajućih načina prikupljanja i prezentacije podataka prilagođenih polaznicima. Uz to, polaznici također uče kako privući pozornost drugih. Koristeći se bazom stilova učenja prema Davidu Kolbu (vidjeti literaturu i korisne poveznice) , razlikujemo 4 osnovna stila:

- Konvergentni – oslanja se na sposobnost učenja apstraktnih koncepata i aktivno eksperimentiranje. Najveća prednost ovog pristupa je u rješavanju problema i donošenju odluka. Ovaj stil najbolje odgovara u situacijama u kojima je moguć samo jedan ispravan odgovor ili rješenje problema.
- Divergentni – ima suprotne prednosti u odnosu na konvergentni stil učenja. Cjeni se konkretno iskustvo i osobno promišljanje. Osobe ovoga stila učenja više drže do razmišljanja negoli do aktivnosti. Najbolji početni pristup je „brainstorming“ (oluja ideja), a društveno-emocionalno iskustvo prihvatljivije je negoli konkretno djelovanje.
- Asimilacijski – uključuje konceptualizaciju i osobno promišljanje. Osobe koje uče ovim stilom usredotočenije su na logičko promišljanje i apstraktne koncepte negoli na društveno-emocionalnu interakciju.
- Prilagodljivi - naglašava konkretna iskustva i aktivno eksperimentiranje. Osobe koje uče ovim stilom vole djelovati, ostvarivati projekte i zadaće i stvarati nova iskustva. Ovaj stil najbolje odgovara osobama koje su sklone odstupanju od planova ili teorija.

Slijedeći Kolbovu teoriju dvojica YCARHe- ovih stručnjaka za razvojni menadžment, Peter Honey i Alan Mumford, osmislima su upitnik. Njegova je svrha pomoći sudionicima prepoznati stilove i navike učenja i iskustva.

Vidjeti: „Interpretacija baštine ili govorenje o činjenicama?“, 2. modul

Prepoznavanje stilova učenja pomaže u radu s mladima, ali postoje i drugi načini koji olakšavaju odabir najbolje prilagođenih alata za određene polaznike. Tijekom YCARHe-ove radionice u Francuskoj (Isle-sur-la-Sorgue), Udruga APARE-CME je predstavila nekoliko specijaliziranih alata:

- alati prilagođeni sudionicima s posebnim potrebama, osobito slijepim i slabovidnim osobama
- alati prilagođeni mlađoj djeci (mlađoj od 10 godina)
- alati prilagođeni mlađim ljudima u osjetljivim društvenim situacijama.

## AKTIVNO GRAĐANSTVO

YCARHe nastoji kombinirati metode temeljene na aktivnom građanstvu i učenju o baštini s ciljem jačanja kapaciteta mlađih za provođenje građanskih inicijativa, kolektivnih ili individualnih, koje se tiču ruralne baštine. YCARHe, isto tako, želi ponuditi nove odgovore na potrebe mlađih u ruralnim područjima, osobito onih koji imaju manje mogućnosti za razvoj aktivnog građanstva i vlastitih vještina.

Cilj je, dakle, promoviranje „aktivnoga građanstva“.

### Što je aktivno građanstvo?

**Građanstvo** je činjenica da je neka osoba službeno prepoznata kao građanin, član nekog grada ili, još općenitije, države. Biti građanin znači prihvatići temeljne vrijednosti, iz čega proizlaze prava i dužnosti pripadnika određene Države:

- **građanska svijest:** sadrži obvezu da osoba poštuje i trudi se da drugi poštiju propisane zakone i pravila, isto tako osoba treba biti svjesna svojih društvenih obveza te djelovati u općem, a ne u osobnom interesu
- **uljuđenost:** podrazumijeva naviku poštivanja mišljenja drugih osoba, uključujući pri tom i javno mišljenje
- **solidarnost:** podrazumijeva otvoren stav prema drugima i poštivanje načela bratstva

Pojam aktivnoga građanstva podrazumijeva da građanske dužnosti nisu ograničene na izbore i poštovanje spomenutih vrijednosti. Građani moraju društveno aktivno ostvarivati navedene vrijednosti, svoja prava i obveze unutar društvene zajednice. Neki od načina ostvarivanja koncepta aktivnog građanstva su sudjelovanje u životu zajednice, uključivanje u društveno korisne aktivnosti, volontiranje, sudjelovanje u politici ili političkim organizacijama.

Aktivno vježbanje građanstva od pojedinca traži obuku i podršku, osobito kad su u pitanju mlađi. To je zadaća obrazovnog sustava, ali i organizacija za mlade preko kojih mlađi mogu ostvarivati svoju građansku opredijeljenost, uljuđenost, solidarnost, želju za inicijativom i poštovanje.

Vidjeti intervju s Metthieuom Guaryem, Eucomis  
Conseil (Francuska) i Guidom Spaccafornom,  
AMESCI (Italija)

## INTERPRETACIJA BAŠTINE I MLADI

*Interpretacija baštine je umjetnost uspostavljanja veza između baštinskih elemenata na nekom lokalitetu, s jedne strane, te smisla i vrijednosnog okvira koje posjetitelj istražuje, s druge strane. Stvaraju se spoznajne i emocionalne veze između posjetioca i onoga što otkrivaju u parku prirode, povijesnom lokalitetu ili muzeju.*

*Novinar Freeman Tilden<sup>1</sup>, zaposlenik američke Službe Nacionalnih parkova, još je 1957. postavio neka opća načela i definirao interpretaciju baštine kao obrazovnu aktivnost kojoj je cilj otkrivanje značenja i veza kroz uporabu originalnih objekata, neposredno iskustvo i podršku ilustracija, umjesto jednostavnoga prenošenja činjenica.*

*Očito je da učenje danas više nije samo stvar škole. Učenje se događa svugdje [...] U skladu s time lokaliteti prirodne i kulturne baštine, spomenici i muzeji nude idealno okruženje za učenje, a interpretacija nudi tehnikе koje će to učenje učiniti smislenim<sup>2</sup>.*

### Zašto interpretacija baštine?

Prema europskoj udruzi za interpretaciju baštine Interpret Europe „dobra interpretacija se uvijek temelji na neposrednom iskustvu i najčešće uključuje osobni kontakt s osobljem na lokalitetu.

Interpretacija uključuje sljedeća četiri cilja:

- *budi znatiželju i zanimanje posjetioca za ono što im je bilo nepoznato;*
- *povezuje lokalitete ili objekte sa znanjem, iskustvom i vrijednostima posjetitelja;*
- *otkriva značenje lokaliteta ili objekta koje posjetitelj može razumjeti i poštovati;*
- *pomaže ljudima doživjeti ugodno iskustvo.* <sup>3</sup>

Zahvaljujući interpretaciji baštine mladi članovi zajednice mogu otkriti (ili ponovno otkriti na interaktivan način) vlastitu prirodnu ili kulturnu baštinu. Uče cijeniti baštinu i tako pridonose njezinu očuvanju za buduće generacije.

Naposljetku, zahvaljujući osnovnim načelima interpretacije baštine mladi postaju najbolji ambasadori vlastite baštine i tako pridonose održivoj budućnosti.

Vidjeti aktivnosti 1. modula **Što je baština**, aktivnosti 2. modula Interpretacija baštine; vidjeti i intervju o „Interpretaciji baštine“ - Sandy Colvine, konzultant za baštinu (Francuska)

<sup>1</sup> Tilden, F. Interpreting Our Heritage. Chapel Hill: The University of North Carolina Press. (1957)

<sup>2</sup> InHerit Project “Intro to Professional Development in Heritage Interpretation”

(<http://www.interpretingheritage.eu/en/outcomes/brochure> )

<sup>3</sup> <http://www.interpret-europe.net/feet/home/heritage-interpretation.html> (24 January 2017)

## MEDIJSKA PISMENOST ZA BAŠTINU

„Još smo na početku digitalnog doba: sve više obilujemo tehnologijom, ali važno je kako će se ljudi njome služiti.“

Carry Bazalguette, 2007

Medijska pismenost je „*sposobnost razmjenjivanja značenja (misaonih poruka) preko sustava simbola, radi potpunijeg sudjelovanja u društvenom životu*“<sup>4</sup> (Hobbs 2010: 30-31), stoga medijski sadržaj (bilo kakva poruka koja sadrži zvuk i sliku) mogu potaknuti našu potrebu za medijskom pismenošću. Ljudi danas svakodnevno izmjenjuju medijske poruke: kao promatrači, konzumenti, komentatori ili stvaratelji. Raspravljate li o TV programu, filmu, objavi na Facebooku/Instagramu, kombinaciji riječi i slike, video igri, ili Youtube tutorijalu, morate imati kritički stav prema audiovizualnim proizvodima.

- **Kako medijska pismenost pridonosi procesu učenja?**

Glavna je osobina medija da nas uključuje u promatranje mnoštva elemenata (slika, teksta, zvukova, govora, grafika...) koji čine jedinstvenu cjelinu. Ako rastavimo tu višeslojnu cjelinu, dobit ćemo mnogobrojna područja rada. Ovisno o cilju učenja, većina navedenih elemenata u pedagoškom se radu može prilagoditi različitim uzrastima, sposobnostima i trajanju aktivnosti. Najvažnija su pitanja: obraćamo li pažnju na sadržaj, odnosno temu ili na istraživački i kreativni proces? Kako su mediji utjecali na nas ili kako će sutra utjecati na druge? Kakvi su ritmički elementi, dijalozi, riječi, zvukovi i kako vizualna podrška može biti korisna? Je li važna priča ili način na koji je ispričana? Što najprije „kažemo“ (ili pokažemo) i kako se to razvija u zanimljivu priču? Za proces učenja, dakle, mogu biti korisne različite značajke multidisciplinarnih medijskih proizvoda – tematske, predstavljajuće, umjetničke, komunikacijske i društvene.

Stvaranje medijskog uratka uglavnom zahtijeva timski rad, što nas dovodi do interaktivnog i sudjelujućeg učenja. Popularna metoda projektnog učenja osobito je korisna u proizvodnji audiovizualnih materijala. U razvoju vještina za proizvodnju audiovizualnog materijala, rad u skupini usmjeren je na svaldavanje tehnologije i kolektivno donošenje odluka u procesu argumentiranog pregovaranja. To su neki od tipičnih parametara koji pomažu u izgradnji kritičkog mišljenja. Kroz primjerene aktivnosti sudionici uče da gotovo sve može imati i drugačije značenje, ovisno o stajalištu koje zauzmu. Razumijevanje subjektivnog stava svakog člana skupine pomaže u razvoju kritičkog odnosa prema okolini i posljedično uči kulturi komuniciranja.

- **Kako uporaba novih medija može potaknuti mlade na aktivan angažman za lokalnu baštinu?**

U radu s medijima do izražaja dolaze znanje, vještine i motrišta, što velikim dijelom predstavlja osobna uvjerenja i vrijednosti. Postoje tri razloga zbog kojih se mladi mogu više angažirati za lokalnu baštinu koristeći medije:

- kompleksna priroda medija upućuje na razumijevanje različitih aspekata kulture. Primjerice, čak i maleni artefakt (srednjovjekovni nož ili moderni aparat za kavu), prirodni lokalitet ili ludska konstrukcija (most, tvrđava) sadrži u sebi dublju priču. To može biti kratka informacija koja čini

<sup>4</sup> Hobbs, R. Digital and Media Literacy: A Plan of Action. The Aspen Institute (2010).

poveznicu sa širom društvenom situacijom ili velikom ljudskom pričom. Da bismo kreirali medijski proizvod koji sadrži zvuk i sliku, moramo detaljno istražiti činjenice koje otkrivaju (ili skrivaju) neke od tih aspekata;

- audiovizualno izražavanje uspostavlja alternativni sustav komunikacije koji je povezan s pisanim i govornim jezikom, ali ga nadilazi. Takvo izražavanje omogućava sudionicima da lakše svladavaju interkulturalnu komunikaciju, a sadrži i veliki potencijal za širenje ideja;

- gotovo sva današnja mladež ima iskustva s novim medijima i digitalnim svijetom. Digitalni svijet je već danas ogroman i pripada svakom od mladih. On pruža neograničene mogućnosti komunikacije i kreacije. Velika raznolikost narativnih mogućnosti od sada je na raspolaganju zahvaljujući tehničkim podrškama i mnogim aplikacijama.

Koristeći relativno jeftine, uobičajene mobilne uređaje ili čak njihove analogne verzije, kreativnost mladih možemo usmjeriti kroz strukturirane, kratke aktivnosti. Svaka aktivnost usmjerava njihovu pažnju na određene aspekte medijskog izražavanja i određenu kulturnu temu. Audiovizualna aktivnost može biti i dio šireg procesa, kao potpora raspravama ili istraživanjima kulturnih tema na lokalnoj ili nacionalnoj razini.

Mogućnosti su mnogobrojne počevši od kratkotrajne posjete, jednostavnog fotografiranja i snimanja zvuka preko sučeljavanja realističnih prikaza s maštovitim i poetičnim, do reportažnog izvještavanja s određenih baštinskih lokaliteta.

### Ciljevi

Integrirati i koristiti lokalnu baštinu kao potporu razvoju građanskih kompetencija mladih u ruralnim područjima

### Ciljne skupine

Animatori za mlade  
Interpretatori baštine koji rade s mladima  
Kulturni animatori koji rade s mladima

Iskustveno učenje – aktivno građanstvo

### Mladi i otkrivanje lokalne baštine

Što je baština?

*prirodna i kulturna baština, materijalna i nematerijalna baština*

Uvod u lokalnu baštinu

*prirodne, kulturne, društvene i ekonomski vrijednosti i korištenje*



### Razumijevanje baštine i uključivanje u njezino očuvanje

Interpretirati baštinu na privlačan način?

Rabiti nove tehnologije u otkrivanju baštine

Uvoditi mlade u zaštitu i očuvanje baštine



### Poticaj i podrška građanskim projektima

Unaprijediti timski rad i sustvaralaštvo

Osnažiti odgovornost mladih kroz:

*Mobiliziranje lokalnih baštinskih aktivista*

*Razvijanje lokalnog baštinskog projekta*



### Procjena postignuća

## PEDAGOŠKI ALATI

U poglavlju s pedagoškim alatima polaznicima se predlažu različiti primjeri aktivnosti uz koje lako dopiru do mladih. Kroz ovo poglavlje prenose se 3 glavne komponente YCARHe vodiča koje odgovaraju na sljedeća pitanja:

- Kako pomoći mladima u otkrivanju lokalne baštine i jačanju njihova interesa za baštinu?
- Kako mladi mogu bolje razumjeti vrijednost lokalne baštine i početi je vrjednovati?
- Kako ja mogu sudjelovati u razvoju lokalnih baštinskih inicijativa koje pokreću mlati?

Alati sadrže aktivnosti, iskušane i testirane od strane profesionalaca i stručnjaka. Aktivnosti su utemeljene na znanstvenoj podlozi koja se navodi u ovom dokumentu (v. Metodološku pozadinu).

Predložene aktivnosti daju najvažniju ulogu sudjelovanju mladih i iskustvenom učenju, a zahtijevaju kreativnost svakog polaznika i timski rad.

Aktivnosti su namijenjene širokoj publici. Većina ih se može izvoditi u skupinama mladih od 12 do 15 godina. Traju od četrdesetak minuta do cijelog dana, što trenerima omogućuje izbor odgovarajućih aktivnosti i kreiranje vlastitih programa ovisno o vremenu koje imaju na raspolaganju. Većina ih je iskušana u radu s međunarodnim skupinama mladih i pokazale su se učinkovitim. U takvoj je situaciji naglašena kulturna raznolikost i različitost ruralne baštine i njezine uporabe. Do izražaja su došle i prednosti razmjene iskustva i neformalnog, sudjelujućeg učenja na kakovom se temelji YCARHe.

U svakom od pojedinačnih opisa aktivnosti (listić aktivnosti) pronaći ćete detalje o sljedećim sastavnicama:

- tema i ciljevi učenja: pružaju neposredan uvid u vrstu i sadržaj pojedine aktivnosti. Ova sastavnica pomoći će vam u izboru najkorisnije aktivnosti s obzirom na vaše specifične ciljeve i na razinu znanja mladih iz određene skupine sudionika. Primjerice, mladima koji su već uključeni u lokalne baštinske projekte neće biti potrebna aktivnost naslovljena „Što je baština?“, kao ni određene aktivnosti za poboljšanje odnosa u skupini (*Icebreakers* iz modula 3);
- vrsta aktivnosti i dob pripadnika ciljne skupine pokazat će odgovara li ta aktivnost vašoj skupini. Dob skupine je orientacijska, samo jedan od prijedloga, jer se većina aktivnosti može prilagoditi svakoj dobroj skupini;
- detaljan scenarij donosi upute za provođenje aktivnosti, od organiziranja skupine do očekivanih ishoda i/ili povratne informacije;
- prostor, materijali i vrijeme potrebni za izvođenje aktivnosti pomoći će u praktičnim pripremama;
- reference ili kontakt osoba iz YCARHe-a s iskustvom izvođenja aktivnosti, ostavljaju mogućnost za traženje dodatnih informacija.

## 1. MODUL – Otkrivanje lokalne baštine

Ovaj modul nudi seriju aktivnosti s ciljem jačanja interesa mladih za baštinu koja ih okružuje. Prvih nekoliko vježbi usmjereno je prema boljem shvaćanju pojma baštine i njegove velike raznolikosti. Sljedeći je korak otkrivanje i razumijevanje veze između baštine i svakodnevnice, između baštine i lokalnog razvoja, te razumijevanje kulturnih, ekonomskih i društvenih temelja zajednice.

*Napomena: sve aktivnosti potiču timski rad. Pogledajte 3. modul – Praćenje i podrška građanskim projektima za sastavnice vezane uz timski rad i upravljanje grupnom dinamikom.*

### Pedagoški ciljevi

Nakon što se upozna s aktivnostima u ovom modulu, trener/osoba koja radi s mladima moći će:

- objasniti što je baština
  - ruralna baština i njezina raznolikost
  - prirodna i kulturna baština
  - materijalna i nematerijalna baština
- upoznati, u zajedničkom radu sa svojom skupinom, lokalnu baštinu u širem kontekstu
  - povijesni i društveni kontekst
  - kulturne, društvene i ekonomске vrijednosti
  - doprinos lokalnom održivom razvoju

## Sadržaj obuke

### **Što je baština?**

- ⇒ Moja osobna baština  
Prepoznavanje, istraživanje i korištenje svojih osobnih kvaliteta kao osobne baštine  
[vidjeti 3. modul – Upravljanje skupinom - *Icebreaker*].
- ⇒ Što je baština?  
Kritičko razmišljanje o tome što je baština.
- ⇒ Obredi – nematerijalna baština  
Otkrivanje raznolikosti nematerijalne baštine kroz predstavljanje lokalnog obreda.
- ⇒ Samoniklo bilje i baština  
Eksperimentiranje o vezi između baštine i svakodnevnice.
- ⇒ Upoznavanje slabovidnih osoba s baštinom (Natur'a tatons)  
Igra koja omogućuje slabovidnim osobama otkrivanje baštine.
- ⇒ Pouka o orijentaciji u svrhu otkrivanja baštine  
Vanjska aktivnost otkrivanja prirodne i/ili kulturne baštine u obliku potrage za blagom.

### **Baština i lokalne zajednice**

- ⇒ Oslikavanje vlastitoga ruralnoga okruženja  
Rasprava o životnom okruženju sudionika u vlastitoj zemlji i regiji.  
[vidjeti također 3. Modul – Suradnja ]
- ⇒ Ljepota baštine putuje kroz vrijeme  
Kazališna igra za razumijevanje značenja baštine u svakodnevnom životu pojedinca.
- ⇒ Idi, vidi i pokaži drugima  
Razumijevanje baštine kroz terenski rad – uočavanje uzročno-posljedične veze između životnih uvjeta nekog kraja i osobitosti prirodne i kulturne baštine.
- ⇒ Interpretiraj me  
Igra zamišljanja i interpretacije u čijem su središtu objekti lokalne baštine.

## **2. MODUL – razumijevanje baštine i uključivanje u njezino očuvanje**

Nakon što su koncept i funkcija baštine usvojeni, slijedi učenje o interpretaciji baštine (*v. ključne pojmove*) kako bi je mladi bolje razumjeli i postali motiviraniji za uključivanje u njezino očuvanje.

Služeći se vježbama interpretacije baštine i medijima (slike, zvuk, video, internet...) mladi sudionici mogu se jače povezati s vlastitom baštinom, kritički promatrati postojeće načine upravljanja baštinom te razvijati potrebu za raspravom o baštini i razmjenom svojih zapažanja.

### Ciljevi obuke

Nakon što se upozna s aktivnostima u ovom modulu, treneri/osobe koja rade s mladima moći će:

- upotrebljavati tehnikе interpretacije baštine kako bi je mogli predstaviti mladima na privlačan način
- poticati kreativne oblike interpretacije baštine korištenjem novih medija
- upoznati mlade s očuvanjem i unaprjeđenjem baštine

### Sadržaj obuke

#### **Interpretacija baštine**

- ⇒ Interpretacija baštine ili podastiranje činjenica?  
Učenje timskog rada u svrhu interpretacije baštine i prilagođavanja različitoj publici.  
[vidjeti također 3. Modul – Upravljanje skupinama-Komunikacija]
- ⇒ Jedinstvena baština  
Početak interpretacije baštine: predstavljanje jedinstvenih osobina pojave ili objekta.
- ⇒ Napiši nešto drugačije od uobičajenog!

Vodenje mladih kroz proces kreativnog pisanja, drugačijeg shvaćanja i izražavanja baštine.

⇒ **Pričam ti priču**

Služeći se spomenutim tehnikama kreativnog pisanja, sudionici međusobno razmjenjuju zapažanja.

## **Uporaba novih medija**

⇒ **Od posjeta do web-a (objave na mreži)**

Vježba uporabe fotografija i kreativnog pisanja s ciljem razvijanja kritičkog gledišta i komunikacijskih vještina vezanih uz baštinu.

⇒ **Priča u 5 fotografija**

Kombinacija nematerijalne baštine, pripovijedanja i društvenih mreža.

⇒ **Zvučne slike**

Promatranje i ponovno stvaranje kulturnog/društvenog prostora služeći se zvukom.

⇒ **Jedan objekt, pet pogleda**

Služeći se fotografijom sudionici uviđaju različite mogućnosti interpretacije nekog objekta, ovisno o željenom načinu prezentacije.

### **3. MODUL - Praćenje i podrška građanskim projektima**

Nakon aktivnosti otkrivanja, pristupa utemeljenog na osvjećivanju, povećanja interesa mladih za baštinu i njezino promicanje, 3. modul YCARHe-ova pedagoškog vodiča usmjeren je na motiviranje i/ili podržavanje mladih za uključivanje u lokalne projekte i aktivnosti vezane uz baštinu.

Prva je pretpostavka da je skupina dovoljno čvrsta kako bi u zajedničkom radu sudionici mogli razviti ideju. U tu svrhu YCARHe predlaže aktivnosti za jačanje grupne dinamike i rješavanje sukoba, kako bi se olakšala suradnja i komunikacija u skupini.

Aktivnosti koje slijede prikazuju mogućnosti interakcije s lokalnom baštinom, od oblikovanja projekata za promociju baštine do pripreme za obnovu ruralnih građevina.

Naposljetku, YCARHe nudi nekoliko interaktivnih alata za praćenje i evaluaciju koji će timovima mladih omogućiti da prate napredak svog projekta i grupnu dinamiku.

#### **Pedagoški ciljevi**

- Poboljšati grupnu dinamiku i rješavanje sukoba radi kvalitetnije suradnje.
- Potaknuti mlade da postanu aktivni građani (mobilizirati relevantne lokalne aktere i / ili razviti mali projekt)
- Pružiti podršku u praćenju i vrjednovanju rada u skupini.

## Sadržaj obuke

### **Grupna dinamika i rješavanje problema**

#### ⇒ Što sam rekao?

Međusobno upoznavanje (*icebreaker*) samo za međunarodne skupine.

#### ⇒ Reci i pokaži tko si!

Međusobno upoznavanje – *icebreaker*.

#### ⇒ Moja osobna baština

Upravljanje radom u skupini – *icebreaker*.

[v. također 1. modul – Što je baština?].

#### ⇒ Oslikavanje vlastitoga ruralnoga okruženja

Jačanje timskog duha, međusobno upoznavanje.

[v. također 1. modul – Baština i lokalna zajednica].

#### ⇒ Igra pet riječi

Oluja mozgova i igra upravljanja sukobima.

[v. također 3. modul – Praćenje i Vrijednovanje].

#### ⇒ Igra loptom i vremenski izazov

Vještine rješavanja problema i igra suradnje.

#### ⇒ Sok ili kolač?

Igranje uloga za upravljanje sukobima.

#### ⇒ Leteće jaje

Igra za poboljšanje timskog rada, upravljanja projektima i rješavanja sukoba.

#### ⇒ Električna ograda

Igra za poboljšanje timskog rada, rješavanja problema i suradnje u skupini

### **Učenje o interakciji s lokalnom baštinom**

#### ⇒ Dionici (akteri) iz okruženja

Prepoznavanje lokalnih dionika i mogućnosti njihova utjecaja na očuvanje i promoviranje baštine.

#### ⇒ Uvod u tehnike suhozidne gradnje

Prenošenje jednostavnih tehnika obnove baštine u svrhu otkrivanja baštine povezane s ruralnom svakodnevnicom i krajobrazima.

⇒ Obnovimo...

Identifikacija i demonstracija prostornih odnosa na staroj građevini i osmišljavanje projekta obnove za novu uporabu.

⇒ Uspostaviti i upravljati volonterskim radnim kampovima  
Kako uspostaviti i razvijati projekt obnove baštine.

⇒ Uspostaviti i upravljati baštinskim kampovima

Kako organizirati multidisciplinarnu studijsku radionicu s proučavanjem lokalnog baštinskog projekta.

⇒ Skica poslovnog modela

Predložak za strateško upravljanje i jednostavno pokretanje poslovnog pothvata primjerenoj baštinskim projektima.

## Praćenje i vrjednovanje

⇒ Pet riječi

Alat za *brainstorming* u ključnim trenutcima.

⇒ Alati za dnevnu evaluaciju – termometar i brzinomjer

Zabavna tehnika provjeravanja raspoloženja u skupini, aktivnosti i rezultata skupine.

⇒ Alati za dnevnu evaluaciju – *Metaplan*

Izražavanje i objava dojmova i spoznaja stečenih kroz dan.

⇒ Alati za dnevnu evaluaciju – igra s krumpirom

Igra koja omogućuje sudionicima izraziti osjećaje na kraju svakog dana.

⇒ Alat za završnu evaluaciju - *Meta*

Lak i jednostavan način za evaluaciju obuke, sastanka ili aktivnosti.

## LITERATURA I KORISNI LINKOVI

### O RURALNOJ BAŠTINI

#### Bibliografija

- Aplin, G.J., Heritage: Identification, Conservation, and Management, Oxford University Press, 2002
- Chassagne M.E., Gorgeu Y., Guide de la valorisation économique des ressources locales – Fédération des parcs naturels de France, 1989
- Collective work, Guide européen d'observation du patrimoine rural, CEMAT-Conseil de l'Europe, 2003
- Collective work, European Rural Heritage Observation Guide, CEMAT-Council of Europe, 2003
- Collective work, Patrimoine rural – comment monter et financer son projet? Guide à l'usage des particuliers, des élus, des associations et des agents de développement - , Revue ESPACES, April 2007
- Collective work, European Rural Heritage, Naturopa - Council of Europe, 2001
- Collective work, Landscape and Rural Heritage, European Spatial Planning and Landscape n°88, Council of Europe, 2007
- DG Enterprise –Using natural and Cultural Heritage to develop sustainable tourism in non traditional tourist destinations , European commission, 2002
- Gollinelli M.G., Cultural Heritage and Value Creation – towards new pathways, Springer, 2012
- ICOMOS, Heritage a driver of development: rising to the challenge, ICOMOS France, 2013
- Revue Pour, Culture et Patrimoine en milieu rural, Editions du GREP, 2015

## **Korisni linkovi**

<https://www.icomos.org/fr/centre-de-documentation>

<https://www.icomos.org/en/documentation-center>

<http://histcape.eu/sites/histcape.drupal.pulsartecnalia.com/files/documents/BROCHURE%20HITSCA PE.pdf>

<http://whc.unesco.org/en/culturallandscape/>

<http://www.maisons-paysannes.org/protection-du-patrimoine/histoire-fondements/>

<https://www.cotedor.fr/files/content/sites/cg21-2/files/conseilgeneral21/pdf-documents-cg21/pdf-doc-culture-patrimoine/PartrimoineRural-PasseSimple.pdf>

## **O ISKUSTVENOM UČENJU I STILOVIMA UČENJA**

### **Bibliografija**

- Coombs, P. H. with Prosser, C. and Ahmed, M., New paths to learning for rural children and youth, 1998
- Kolb, D. Experiential learning, experience as the source of learning and development, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1984
- Kolb, A., D. Kolb, The Kolb Learning Style Inventory—Version 3.1 2005 Technical Specifications, 2005
- Lingham, T., Developing a measure of conversational learning spaces in teams. Unpublished doctoral dissertation, Department of Organizational Behavior, Case Western Reserve University, Cleveland, OH, 2004
- Loo, R., Evaluating change and stability in learning style scores. Educational psychology, 17: 95-101, 1997

- Ord, J., John Dewey and Experiential Learning: Developing the theory of youth work, Youth & Policy, No. 108, 2012
- Smith, M. K., Developing Youth Work, Milton Keynes: OUP, 1988
- Rayner, R. R. & Rayner, S. R., Cognitive styles and learning strategies: understanding style differences in learning behaviour, London: David Fulton, 1998
- Wood, G., How to study: Use your personal learning style to help you succeed when it counts. Learning Express, 1998
- Chisholm, L. & Hoskins, B. (eds.), Trading up – Potential and performance in non-formal learning, Council of Europe, 2005
- Bruner, J., The Culture of Education, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1996
- Gardner, Howard, Frames of Mind: The theory of multiple intelligences, New York: Basic Books, 1983-1993
- Gardner, Howard, Intelligence Reframed. Multiple intelligences for the 21st century, New York: Basic Books, 1999
- Gardner, H., 'Jerome S. Bruner' in J. A. Palmer (ed.) Fifty Modern Thinkers on Education. From Piaget to the present, London: Routledge, 2001
- Lorin W. Anderson, David R. Krathwohl, Peter W. Airasian, Kathleen A. Cruikshank, Richard E. Mayer, Paul R. Pintrich, James Raths and Merlin C. Wittrock, A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing — A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives, Addison Wesley Longman, Inc., 2001
- Piaget, J.; Inhelder, B., Le développement cognitif de l'enfant, Paris: PUF. Bruner, J (1960)
- The Process of Education, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2012
- Piaget, J., Inhelder, B., Le développement cognitif de l'enfant, Paris: PUF, 2012

### Korisni linkovi

- <http://www.learningfromexperience.com>
- <http://learningfromexperience.com/tools/kolb-learning-style-inventory-lsi/>
- <http://www.clinteach.com.au/assets/LEARNING-STYLES-Kolb-QUESTIONNAIRE.pdf>
- <http://economics.fiu.edu/research/working-papers/2008/08-06/08-06.pdf>

- <http://infed.org/mobi/david-a-kolb-on-experiential-learning/>
- <http://www2.le.ac.uk/departments/gradschool/training/eresources/teaching/theories/kolb>
- <http://aim.stanford.edu/wp-content/uploads/2013/05/Kolb-Learning-Style-Inventory.pdf>

## O TIMOVIMA MLADIH I UPRAVLJANJU PROJEKTIMA

### Bibliografija

- Toolbox — For Training and Youth Work  
SALTO-YOUTH (network of eight Resource Centres working on European priority areas within the youth field)  
<https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/search/>
- Tool-kit 3: Project management - For trainers, youth workers running projects.  
Published by the Council of Europe and the European Commission. <http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1667915/tkit3.pdf/63828fe8-4022-4944-9459-32ac0c8b6fbf> (available in 12 languages)
- T-Kit 10: Educational Evaluation in Youth Work  
Published by the Council of Europe and the European Commission. <http://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/t-kit-10-educational-evaluation-in-youth-work> (available in 12 languages)

## O MLADIMA I GRAĐANSTVU

### Bibliografija

- Dolejšiová D. and García López M. A. (eds). European citizenship - In the process of construction - Challenges for citizenship, citizenship education and democratic practice in Europe, Council of Europe, 2009  
[http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668207/European\\_citizenship\\_book.pdf/a635ab93-c3b6-43de-9810-1a2f73f45e18](http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668207/European_citizenship_book.pdf/a635ab93-c3b6-43de-9810-1a2f73f45e18)

- Inspiring! Youth organisations contribution to citizenship education - 2016 European Youth Forum  
<http://www.youthforum.org/assets/2016/10/Youth-organisations-contribution-to-citizenship-education.pdf>
- T-kit 7: Under Construction Citizenship, Youth and Europe  
 Reflections and exercises about the evolving concept of European Citizenship.  
 Council of Europe and European Commission, October 2012  
<http://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/t-kit-7-under-construction...citizenship-youth-and-europe>  
 (available in 11 languages)

## O INTERPRETACIJI BAŠTINE

### Bibliografija

- Beck, L. and Cable, T. T. (1998) Interpretation for the 21st Century. Champaign: Sagamore Publishing
- Brochu, L. and Merriman, T. (2002) Personal Interpretation. Fort Collins: interpPress
- Brochu, L. and Merriman, T. (2011) Put the Heart Back in Your Community. Fort Collins: Heartfelt Publications
- Buchholz, J., Lackey, B., Gross, M., Zimmerman, R. (2015) The Interpreter's Guidebook. 4th edn. Stevens Point: University of Wisconsin
- Ham, S. (1992) Environmental Interpretation. Golden: Fulcrum
- Ham, S. (2013) Interpretation – Making a difference on purpose. Golden: Fulcrum
- ICOMOS - International Council on Monuments and Sites (2008) The ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites. Québec: ICOMOS
- Knudson D. M., Beck, L., and Cable, T. T. (1999) Interpretation of Cultural and Natural Resources. State College: Venture Publishing

- Ludwig, T. (2003) Basic Interpretive Skills. Werleshausen: Bildungswerk interpretation
- Ludwig, T. (2012) Quality Standards in Heritage Interpretation. Werleshausen: Bildungswerk interpretation
- Tilden, F. (1957) Interpreting Our Heritage. Chapel Hill: The University of North Carolina Press
- UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (1972) Convention on the Protection of World Cultural and Natural Heritage. Paris: UNESCO

### **Korisni linkovi**

- Interpret Europe – The European Association of Heritage Interpretation: <http://www.interpret-europe.net/>
- HeriQ project: <http://heriq.org/>
- “The Interpretive Guide” manual (available in 11 different European languages): <http://heriq.org/category/downloads/>
- InHerit project: <http://www.interpretingheritage.eu/en>
- Real World Learning: <http://www.rwlnetwork.org>

### **O MEDIJSKOJ PISMENOSTI I UPORABI IKT-A**

- Ben Bachmair & Cary Bazalgette, “The European Charter for Media Literacy: meaning and potential” Research in Comparative and International Education, Volume 2, Number 1, 2007
- Bazalgette, C. (Ed.). (1989). *Primary Media Education: A Curriculum Statement*. London: British Film Institute.
- David Buckingham, Jenny Grahame, Mandy Powell, Andrew Burn and Sue Ellis. Developing Media Literacy: Concepts, Processes and Practices, document written to accompany a teaching pack called Developing Media Literacy, published in 2014 by the English and Media Centre.

- Renee Hobbs, Digital and Media Literacy: A Plan of Action. The Aspen Institute 2010. Available at: <https://works.bepress.com/reneehobbs/13/>
- Menis Theodoridis, Issues of Audiovisual Education and Media Literacy, in (Zoniou Ch. Ed.) Youth docs, Documentary theatre and video on youth culture, personal Identity and contemporary reality, Directorate of Secondary Education of Eastern Attica, 2016
- Menis Theodoridis, Audiovisual Education, Pathways and dead ends, in Video-museums – recording traces of our subjective culture. Audiovisual Education for young people, Directorate of Secondary Education of Eastern Attica, 2012
- The European Charter for Media Literacy: meaning and potential. Research in Comparative and International Education, Volume 2, Number 1, 2007

### **Korisni linkovi**

- KARPOS – Centre for Education and Intercultural Communication  
<http://www.karposontheweb.org/material/?lang=en>

## YCARHe REFERENTNI OKVIR – SAŽETAK

### GLAVNI CILJEVI

- Ojačati interes mladih za ruralni zavičaj i povećati njihovo sudjelovanje u životu zajednice
- Podržati sudjelovanje mladih u građanskim aktivnostima uz pomoć baštine
- Vrjednovati ruralnu baštinu kao komponentu ruralnog identiteta i kao mogući izvor aktivnosti i zapošljavanja
- YCARHe PRISTUP – KLJUČNI POJMOVI



	<b>1. modul</b>	<b>2. modul</b>	<b>3. modul</b>
	<b>Otkrivanje lokalne baštine</b>	<b>Razumijevanje baštine &amp; uključivanje u njezino očuvanje</b>	<b>Praćenje i podrška građanskim projektima</b>
<b>Kompetencije koje trebaju steći animatori za mlade</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>Moći objasniti koncept baštine i njezinu raznolikost</i></li> <li>● <i>Moći objasniti kulturni, društveni i ekonomski kontekst baštine</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>Znati koristiti određene tehnike interpretacije baštine</i></li> <li>● <i>Znati koristiti nove medije u interpretaciji baštine</i></li> <li>● <i>Znati uvesti mlade u očuvanje i valorizaciju baštine</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● <i>Znati primjeniti tehnike za jačanje grupne dinamike i upravljanje sukobima u svrhu bolje suradnje</i></li> <li>● <i>Znati potaknuti mlade na građanske aktivnosti</i></li> <li>● <i>Znati provoditi praćenje i evaluaciju rada u skupini</i></li> </ul>
<b>Sadržaj / aktivnosti</b>	<p><b>Što je baština?</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Moja osobna baština</li> <li>• Što je baština?</li> <li>• Obredi, nematerijalna baština</li> <li>• Samoniklo bilje i baština</li> <li>• Upoznavanje slabovidnih osoba s baštinom</li> <li>• Potraga za blagom u otkrivanju</li> </ul>	<p><b>Interpretacija baštine</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Interpretacija baštine ili podstiriranje činjenica?</li> <li>• Jedinstvena baština</li> <li>• Napiši nešto drugačije od uobičajenog!</li> <li>• Pričam ti priču</li> </ul>	<p><b>Grupna dinamika i rješavanje problema</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Što sam rekao?</li> <li>• Reci i pokaži tko si!</li> <li>• Oslikavanje vlastitoga ruralnoga okruženja</li> <li>• Igra loptom i vremenski izazov</li> <li>• Sok ili kolač?</li> <li>• Leteće jaje</li> </ul>

	<p>baštine</p> <p><b>Baština i lokalna zajednica</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Oslikavanje vlastitoga ruralnoga okruženja</li> <li>• Dijelovi baštine putuju kroz vrijeme</li> <li>• Idi, vidi i pokaži drugima</li> <li>• Interpretiraj me</li> </ul>	<p><b>Uporaba novih medija</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Od posjete do objave na mreži</li> <li>• Priča u pet fotografija</li> <li>• Zvučne slike</li> <li>• Jeden objekt, pet pogleda</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Električna ograda</li> </ul> <p><b>Učenje o interakciji s lokalnom baštinom</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dionici iz okruženja</li> <li>• Uvod u tehnike suhozidne gradnje</li> <li>• Obnovimo...</li> <li>• Organiziranje baštinskih kampova</li> <li>• Organizacija volonterskih kampova</li> <li>• Skica poslovnog modela</li> </ul> <p><b>Praćenje i evaluacija</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Pet riječi</li> <li>• Alati za dnevnu evaluaciju</li> <li>• Alat za završnu evaluaciju</li> </ul>
--	---	--	--

## ZAHVALE

Ovaj su dokument osmislili i izradili:

Isabelle TRINQUELLE – Mediterranean Centre of Environment (Grčka), u suradnji s Anne-Gaelle JAY – Union APARE-CME (Francuska) i Matthieuom Guaryem, konzultant pri Eucomis Conseil (Francuska)

Suradnici:

- Sandy Colvine, konzultant za baštinu, Union APARE-CME (Francuska)
- Céline Lelièvre, direktorica, Union APARE-CME (Francuska)
- Armonie Segond, animatorica za mlade i koordinatorica radnih kampova u Union APARE-CME (Francuska)
- Daniela Georgieva, direktorica, Community integration initiatives Association (Bugarska)
- Margarita Kaisheva, direktorica, Center for Heritage interpretation (Bugarska)
- Maria Leonida, producentica/trenerica i direktorica, KARPOS Association (Grčka)
- Lucija Puljak – predsjednica, Udruga Brač (Hrvatska)
- Daniel Šantić – pedagoški savjetnik, Udruga Brač (Hrvatska)
- Guido Spaccaforno, Service international - AMESCI (Italija)
- Valya Stergioti, interpretatorica baštine i trenerica, Mediterranean Centre of Environment (Grčka)

Video prilozi o ključnim pojmovima i aktivnostima:

Elisavet Tzovani i Isabelle Trinquelle, Mediterranean Centre of Environment (Grčka)

*Ova publikacija odražava isključivo stajalište autora publikacije i Agencija (EACEA) se ne može smatrati odgovornom prilikom uporabe informacija koje se u njoj nalaze.*

Atena, Grčka – srpanj 2017



Co-funded by the  
Erasmus+ Programme  
of the European Union